

Politički i pomorsko - trgovački odnosi Dubrovačke Republike i Napuljske kraljevine od sredine XVII do početka XIX stoljeća

UDK 380.103(45:497.13)DU»16/18«(093)

U jednom od prošlih brojeva ovog časopisa bilo je govora o vezama Dubrovačke države i Napuljske kraljevine od XIII do sredine XVII stoljeća, a sada ćemo u najkraćim crtama prikazati te odnose od sredine XVII st. do dolaska Francuza u Dubrovnik (1806. g.)

Potrebno je odmah naglasiti da je bilo značajno za Dubrovačku Republiku što se u ovom razdoblju u sastavu Napuljske kraljevine nalazila i Sicilija. Napuljsko se kraljevstvo, u početku bez Sicilije, a od 1720. g. s tim otokom, nalazilo kraće vrijeme (od 1713. do 1734. g.) pod vlašću Austrije. Za vrijeme kratkog perioda austrijske dominacije odnosi između Dubrovnika i Napuljske kraljevine nisu se uopće mijenjali, već su se zadržali u ranijim prijateljskim okvirima kao i za vrijeme španjolske uprave. Taj je odnos prema Dubrovačkoj Republici ostao isti i poslije 1734. g., kad se Napulj zajedno sa Sicilijom odvojio od Španjolske i kad je bilo osnovano Kraljevstvo Dvije Sicilije. Prema tome prijateljske pomorsko-trgovačke veze i politički odnosi prema Dubrovniku u razdoblju od sredine XVII pa do početka XIX stoljeća nisu se izmijenili, bez obzira koja je dinastija u određeno vrijeme vladala Napuljskom kraljevinom, odnosno Kraljevstvom Dviju Sicilija.

Poslije potresa iz 1667., tokom druge polovine XVII stoljeća, dubrovačko se brodovlje ponovo pojavljuje po Mediteranu, kao i u brojnim lukama Napuljske kraljevine, ali bi Dubrovnik slabo ekonomski napredovao da mu nije u tokom XVIII stoljeća pomorsko-trgovačka konjunktura otkrila velike mogućnosti ponovnog ekonomskog napretka. Uzrok ponovnog dubrovačkog pomorskog uspona bili su evropski ratovi u XVIII stoljeću koji su pogodovali neutralnoj dubrovačkoj zastavi na Mediteranu. Dok su drugi narodi bili zaokupljeni ratovanjima, neutralna Dubrovačka Republika živjela je prilično u miru, a sve nepravilike i opasnosti koje su je u to vrijeme snalazile bile su sretno otklonjene. Tako je neutralni Dubrovnik sve do francuske okupacije mogao slobodno trgovati, a njegovo je trgovačko brodovlje moglo nesmetano ploviti između raznih luka po Sredozemlju koristeći se ponovo, kao i u ranijim stoljećima, Napuljskom kraljevinom kao svojom važnom pomorsko-trgovačkom i opskrbnom bazom. Međutim, u ovom razdoblju od velikog potresa (1667. g.) pa do ulaska francuske vojske u Dubrovnik promijenio se način pomorsko-trgovačkog poslovanja Dubrovčana po Mediteranu, a time i s Napuljskom kraljevinom. Razlog je tome što su u ovom razdoblju poslije potresa neutralni dubrovački brodovi bili više angažirani u slobodnoj plovidbi, odnosno brodarenju između raznih luka po Mediteranu i Atlantiku, jer je to do-

nosilo više koristi, a manje su se bavili slabije plaćenim uvozom i izvozom robe iz samog Dubrovnika i njegovog zaleđa. U tom razdoblju poslije potresa dubrovački brodovi plove Mediteranom na dugim linijama s Levanta u pravcu talijanskih, francuskih i španjolskih luka, te luka sjeverne Afrike i obratno, zaustavljajući se u lukama Napuljske kraljevine ne samo radi iskrcaja, odnosno ukrcaja razne robe, već i radi opskrbe vodom i hranom. Iz tog razloga nalazimo sada više nego ranije stranih brodova u dubrovačkoj luci koji su prevozili potrebne namirnice i raznu robu iz južne Italije za Dubrovnik i u obratnom pravcu.¹

Velike količine žita za potrebe svog stanovništva uvezio je Dubrovnik i poslije potresa, sve do ukinuća Republike, iz Napuljske kraljevine i to pretežno preko luka Barlette i Brindisi, u kojima su se u to vrijeme jedino nalazili dubrovački konzulati. U cilju zadovoljenja pomorsko-trgovačkih potreba i jačanja veza s Apulijom dubrovačka je vlada ponovo otvorila svoje konzulate u Otrantu (1672. g.), u Manfredoniji (1684. g.) i u Bariju (1697. g.), tako da je Dubrovačka Republika imala do kraja XVII stoljeća ponovo pet svojih konzulata na području Apulije u Napuljskoj kraljevini.² Nove konzulate Dubrovačke Republike u prvoj polovini XVIII stoljeća nalazimo opet u onim lukama u kojima su postojali i u XVI stoljeću i to u Vieste (od 1713. g.), u Trani i Gallipoli (od 1714. g.), u Molfetti (od 1720. g.) i u Monopoli (od 1725. g.). Potrebno je istaći da u drugoj polovini XVIII stoljeća vlada Dubrovačke Republike ne samo da nije osnovala nijedan novi konzulat u Apuliji nego je i smanjila njihov broj zadržavši do ukinuća Republike samo pet konzulata na tom području i to u lukama: Barletta, Bari, Brindisi, Gallipoli i Monopoli.³ Tome je razlog što se dubrovačko pomorstvo od sredine XVIII stoljeća pretežno orijentalovalo na plovidbu između raznih mediteranskih luka, kako sam ranije spomenuo, pa je to dovelo do ukidanja nekih nepotrebnih konzulata u Apuliji i osnivanja novih, potrebnijih po Mediteranu.

Od sredine XVII do početka XIX stoljeća za dubrovačku pomorsku trgovinu u Apuliji najvažnija je bila luka Barletta i to ne samo iz razloga što su Dubrovčani preko te luke najviše uvozili žito i izvozili proizvode balkanskog zaleđa, već i iz razloga što je ta luka bila najvažnija za trgovinu s Levantom i drugim mediteranskim lukama, posebno u XVIII stoljeću. Među veoma značajnim zadacima dubrovačkog konzulata u Barletti bila je otprema i primanje pošte iz Dubrovnika za Napulj i ostale gradove Italije, osobito za Rim i Livorno, kao i pošte koja se kretala u obratnom pravcu. Dubrovčani su s Barlettom održavali svakih 7 da-

na redovnu poštansku vezu sa svojim brodovima koji su čekali u Barletti najviše 8 dana na dolazak pošte za Dubrovnik. Dubrovačku su poštu obično prevozili manji tipovi jedrenjaka, nazvani feluke, a bilo je i od dubrovačke vlade posebno upućivanih brodova radi prijevoza hitne pošte za Napulj i drugdje. Prijevoz preko Jadrana, ovisno o vremenskim prilikama, trajao je obično 2 do 5 dana. Iz Barlette do Napulja putovala je pošta obično kočijom oko 2 dana, a ponekad je dubrovački konzul slao, zbog prijevoza hitne i povjerljive pošte posebnog pouzdanog glasnika⁴

Širenje dubrovačke pomorske trgovine od sredine XVII stoljeća prema Siciliji i zapadnom Mediteranu, dovelo je do ponovnog otvaranja dubrovačkog konzulata u Messini i to samo četiri godine poslije potresa (1671. g.). Ta je luka bila značajna ne samo zbog obnovljene dubrovačke pomorske trgovine sa Sicilijom već i zbog svog položaja, pošto se nalazila na putu za važne trgovačke centre, Napulj, Livorno i Genovu, kao i za mnoge luke zapadnog Mediterana. Služeći se često Sicilijom kao prometnom bazom na dugim putovanjima s Levanta za Ponent i obratno, dubrovačka vlada u interesu pomorske trgovine osniva u drugoj polovini XVIII stoljeća nove konzulate na pogodnim mjestima tog otoka; pored Messine još u lukama Augusti (1755. g.) i Palermu (1757. g.). Ti su dubrovački konzulati na Siciliji djelovali neprekidno sve do ukinuća Republike, U dubrovačkoj konzularnoj praksi bilo je uobičajeno, naročito u XVIII stoljeću, da je konzul imenovao kao svoje predstavnike, koji su samo njemu bili odgovorni, vice-konzule u manjim lukama koje nijesu imale poseban konzulat. Broj tih vicekonzula se prilično mijenjao prema potrebi dubrovačke pomorske trgovine i važnosti pojedinih malih luka. O vice-konzulima koji su postojali na Siciliji nemamo mnogo podataka, jer su se njihova dopisivanja s konzulima čuvala u kancelariji — sjedištu konzulata, zbog čega su poslije ukidanja Republike bila izgubljena. Iz arhivskih dokumenata možemo utvrditi da je dubrovački konzulat u Messini imao u drugoj polovini XVIII i početkom XIX stoljeća svoje vice konzulate u Cataniji, Siracuzi, Terranuovi, Agrigentu i Licati, te da je u Palermu tamošnji dubrovački konzul imao svog vice-konzula u istom mjestu. Prema tome Dubrovačka je Republika u spomenutom razdoblju imala na Siciliji samo tri konzulata i šest vice-konzulata, ukupno devet svojih konzularnih predstavnika. Pored financijske koristi koje je Dubrovnik imao od pravilnog poslovanja svojih konzulata na Siciliji i u Apuliji, to jest na području Napuljske kraljevine, mnogo je važnija bila korist u tome što je njihovim radom omogućeno dubrovačkoj trgovačkoj mornarici da nesmetano vrši ulogu pomorskog prijevoznika između Dubrovnika i Napuljske kraljevine kao i između te Kraljevine i drugih mediteranskih luka.⁵

Na dijelu obale Napuljske kraljevine, odnosno kasnije (od 1734. g.) Kraljevstva Dviju Sicilija, koja se proteže uz Tirensko more od Napulja do krajnog juga Kalabrije, dubrovački su brodovi zalazili, u razdoblju od sredine XVII do početka XIX stoljeća, uglavnom samo u Napulj, dovozeći i odvoze-

ći raznu robu u brojne mediteranske luke, dok su rijetko plovili na liniji iz Napulja za Dubrovnik i obratno. Iz tog razloga poslije potresa ne nalazimo više dubrovačkog konzula u Napulju sve do 1710. g. kad je dubrovačka vlada obnovila ovaj svoj konzulat i imenovala Dubrovčanina Mata Barabića za konzula. Do imenovanja konzula dubrovačka se vlada služila raznim poslanicima i agentima koje je od vremena do vremena slala u Napulj i na napuljski dvor radi rješenja određenog zadatka, u cilju zaštite interesa Dubrovačke Republike. Spomenuti konzul Barabić djelovao je u Napulju sve do 1734. g. kad se Napulj otcijepio od Španjolske i postao posebno kraljevstvo. Poslije tog vremena nalazimo samo dubrovačkog diplomatskog predstavnika koji je nosio iaziv agenta, obavljajući pored svojih diplomatskih i sve konzularne poslove u Napulju.⁶

Poslije konzula A. Barabića spominje se (1734 g.) G. Vandenheugel kao prvi dubrovački diplomatski predstavnik u Napulju. On je, kao i svi kasniji predstavnici, redovno slao dubrovačkoj vladi polugodišnje ili godišnje izvještaje, odnosno obračune učinjenih troškova, kao i izvještaje o novcu koji je od strane raznih Dubrovčana ili bratovština bio uloženi u napuljskim bankama. Spomenuti je G. Vandenheugel, kao i svi kasniji diplomatski predstavnici Dubrovačke Republike u Napulju, obavještavao vladu u Dubrovniku o svim važnijim političkim, vojnim i trgovačkim događajima, koji su joj služili za vođenje vanjske politike, čiji je glavni cilj bio očuvanje neutralnosti i unapređenje dubrovačke pomorske trgovine. Od 1726. g. nalazimo F. S. Esperti-a kao diplomatskog predstavnika Dubrovačke Republike u Napulju. Radi povećanja dubrovačke pomorske trgovine u napuljskoj luci, on je po ovlaštenju Senata imenovao 1778. g. svog vice-konzula. Prilikom imenovanja agent F. Esperti izdao je svom vice-konzulu poseban patent u kojem mu je bila određena dužnost i kojim je ujedno bio ovlašten da ubire konzularnu taksu od dubrovačkih brodova. Za rad svog vice-konzula odgovarao je agent F. Esperti dubrovačkoj vladi. Posljednji diplomatski predstavnik Dubrovačke Republike u Napulju od (1783. g.) bio je F. Carracciolo, utjecajna ličnost na napuljskom dvoru koji je veoma uspješno služio dubrovačkoj vladi. On je nosio naziv agenta i generalnog konzula, a za ovjeru dokumenata i izdavanje raznih potvrda služio se konzularnim pečatom Dubrovačke Republike, kao i njegovi raniji prethodnici. Konzularne poslove vršio je od njega izabrani vice-konzul na temelju izdanog patenta i dozvole za rad napuljske vlade. Dubrovačka je Republika držala u napuljskim bankama znatne iznose novca, te je redovno imenovala pojedine osobe, obično Dubrovčane koji su živjeli u Napulju, za upravitelje svih prihoda od uloga deponiranih u Napuljskoj kraljevini, odnosno Kraljevstvu Dviju Sicilija, bez obzira da li je novac pripadao državi ili raznim drugim zakladama iz Dubrovnika. Početkom XIX stoljeća dubrovačka je vlada odredila da se njezin agent u Napulju brine o tom novcu i o kamatama koje je taj novac donosio. Radi toga je dubrovački Senat imenovao (1803. g.) agenta F. Carracciola u Napulju za svog punomoćnika

u pogledu cjelokupnog financijskog poslovanja s dubrovačkim novcem koji je uložen u napuljskim bankama.⁷

Kao što je Dubrovačka Republika imala svoje konzularno — diplomatske predstavnike u Napulju, tako je i Napuljska kraljevina, a od 1734. g. Kraljevstvo Dviju Sicilija imala svoje službene predstavnike u Dubrovniku. Neposredno iza potresa Dubrovčanin G. Rusković preuzeo je ulogu španjolskog konzula u Dubrovniku i ostao na toj dužnosti samo kratko vrijeme jer je umro već 1668. g. Njega je naslijedio također Dubrovčanin M. Podišić koji se spominje kao španjolski konzul u Dubrovniku sve do svoje smrti 1701. g. Početkom XVIII stoljeća bio je imenovan dubrovački trgovac B. Vlaiki za španjolskog konzula u Dubrovniku. On je kao dugogodišnji španjolski konzul bio i napuljski konzul u Dubrovniku za vrijeme vladavine Austrije u Napulju (od 1707. do 1734. g.). Poslije formiranja Kraljevstva Dviju Sicilija spomenuti B. Vlaiki ostao je konzul ovog Kraljevstva u Dubrovniku kratko vrijeme jer ga je već 1736. g. zamijenio na tom položaju Dubrovčanin P. Stella. On je u početku bio samo konzul, a od 1730. g. i agent Kraljevstva Dviju Sicilija u Dubrovniku što znači da je pored konzularnih vršio i diplomatske poslove za to Kraljevstvo u Dubrovniku. Time je bio izjednačen položaj napuljskog predstavnika u Dubrovniku s onim koji je držala Dubrovačka Republika u Napulju, jer su oba bili istovremeno agenti i konzul. Nakon smrti napuljskog agenta i konzula u Dubrovniku, takozvani »guverner oružja«, P. Boraggine skoro godinu dana poslove konzulata i predao tu dužnost 1801. g. Dubrovčaninu P. Franceshiju. Međutim, on nije bio od strane dubrovačke vlade priznat za napuljskog predstavnika jer kao Dubrovčanin, prema novim propisima donešenim od strane Senata, nije mogao obavljati tu dužnost, a budući ni vlada u Napulju, zbog ratnih prilika, nije puno nastojala da imenuje svog podanika za agenta i konzula u Dubrovniku, to je mjesto službenog predstavnika Kraljevstva Dviju Sicilija u Dubrovniku ostalo upražnjeno sve do ukinuća Republike.⁸

Bez obzira što je potres iz 1667. g. uništio veliki dio Dubrovnika te ugrozio njegov ekonomski opstanak i njegovu slobodu, Dubrovčani su i poslije potresa nastavili upućivati ptice za lov, započeto početkom XVI stoljeća, španjolskom vice-kralju u Napulj. Kad je Napulj postao sjedište Kraljevstva Dviju Sicilija (1734. g.) darivanje ptica se nastavilo i poslije te godine, ali ne više španjolskom vice-kralju već samostalnom vladaru i to iz razloga što su Dubrovčani željeli i nadalje zadržati prijateljske odnose s novim napuljskim vladarom i članovima vladajuće burbonske dinastije, ne samo iz političkih već i iz ekonomskih razloga.⁹

Među političkim i pomorsko-trgovačkim odnosima Dubrovačke Republike i Napuljske kraljevine u razdoblju od sredine XVII do početka XIX stoljeća potrebno je spomenuti i boravak napuljskog oficira — »guvernera oružja« u Dubrovniku.

Pozivajući se na ranije privilegije koje je Dubrovnik dobio od španjolskih kraljeva, dubrovački je Senat zamolio (početkom 1678. g.) vladara Špa-

nije da mu pošalje jednog vrijednog oficira za vojnog starješinu, koji će biti sposoban da u slučaju potrebe organizira obranu Dubrovnika. Španjolskoj je dubrovačko traženje bilo veoma pogodno jer je putem svoje osobe na položaju vojnog starješine u Dubrovniku mogla zadati željeni politički udarac turskim pretenzijama na Dubrovnik i Dalmaciju. U svibnju iste 1678. g. španjolski je kralj ovlastio vice-kralja Napulja da u tu svrhu odredi jednu osobu i uputi je u Dubrovnik, a već krajem iste godine stigao je iz Napulja u Dubrovnik kapetan napuljske vojske koji je kao vojni starješina pod nazivom »guverner oružja« preuzeo ulogu vrhovnog nadzornika dubrovačkih oružanih snaga. Prvom španjolsko-napuljskom vojnom zapovjedniku, upućenom u Dubrovnik bila su određena prava i obaveze. On je bio dužan da presjeda vojnim sastancima, da prisustvuje rasporedu i smotri vojske i da nadzire redovnu isplatu plaća dubrovačkim vojnicima. Pored toga, morao je redovno pregledavati kule i utvrde te predlagati potrebne mjere za njihovo održavanje i dotjerivanje u smislu napretka vojne tehnike. U slučaju rata bio je dužan organizirati obranu dubrovačkog teritorija i provoditi sve potrebne vojne mjere koje su zahtijevale konkretne ratne prilike.¹⁰

Tokom XVIII stoljeća smanjena je vojna opasnost za Dubrovačku Republiku i tone samo od strane Turske već i od Venecije, pa je iz tog razloga bilo sve manje poslova za napuljskog oficira u Dubrovniku. On je radi toga često napuštao Dubrovnik u cilju izvršenja raznih zadataka koje mu je povjeravala vlada iz Napulja, vršeći ponekad i diplomatske poslove za svoju zemlju. Time je u stvari napuljski »guverner oružja« u Dubrovniku počeo da se bavi i drugim poslovima, po nalogu svoje vlade, a ne samo onim za koje je bio pozvan u Dubrovnik. Pošto je s vremenom utvrdila da je postao nepotreban daljnji boravak napuljskog oficira u Dubrovniku, dubrovačka je vlada 1782. g. podnijela zahtjev vladi u Napulju za njegovo uklanjanje iz Dubrovnika. Zahtjev za ukidanje položaja napuljskog »guvernera oružja« u Dubrovniku dubrovačka je vlada teemljila na činjenici da je prvi »guverner« došao u Dubrovnik na traženje Dubrovnika, u vrijeme kad je to bilo potrebno, te da se to prvotno traženje ne može tokom vremena pretvoriti u pravo Napulja da redovno šalje i drži svog oficira u Dubrovniku. Napuljska vlada uvidjevši da se ne može pravno oduprijeti dubrovačkom zahtjevu, posegla je za ekonomsko-političkim mjerama protiv Dubrovačke Republike. Početkom ožujka 1783. g. naredila je embargo za sve dubrovačke brodove i njihove terete u napuljskim bankama. I pored intervencije Francuske i Austrije, dubrovačka je vlada morala popustiti kako bi spasila novac, brodove s teretom, kao i svoju trgovinu u tadašnjem Kraljevstvu Dviju Sicilija. Početkom siječnja 1784. g. pristala je dubrovačka vlada da ponovno primi napuljskog »guvernera oružja« u Dubrovnik, a Napulj je zatim ukinuo embargo za dubrovačke brodove i njihov teret, kao i sekvestar novca. Tako je ovaj napuljski oficir dočekao ulazak francuske vojske u Dubrovnik i ukidanje Republike, čime je prestala njegova funkcija kao i svih ostalih stranih konzularno-diplomatskih predstavnika u Dubrovniku.¹¹

Na kraju je potrebno naglasiti da od sredine XVII stoljeća, pored ekonomskog nazadovanja i katastrofalnog potresa koji je zadesio Dubrovnik 1667. g., njegove prisne veze s Napuljskom kraljevinom iz ranijih stoljeća nisu bile oslabljene sve do ukinuća Dubrovačke Republike. Kad se Napulj otcijepio od Španjolske (1734. g.) dubrovačka vlada nije postavila tamo više svog konzula već diplomatskog predstavnika, odnosno agenta, koji uz pomoć vice-konzula preuzima vođenje ne samo diplomatskih poslova kod napuljske vlade već i konzularnih poslova za Dubrovnik sve do ukinuća Republike. Darivanjem ptica za lov napuljskim vladarima i poslije potresa dubrovačka je vlada uspjela i nadalje osigurati u njihovim zemljama razne vrste povlastica, a prije svega opskrbu živežnim namirnicama kao i nesmetano odvijanje pomorske trgovine sve do ukinuća Republike. Kao zaključak možemo reći da je vlada Dubrovačke Republike znala vješto iskoristiti svoje vjekovne prijateljske veze s napuljskim vladarima ne samo u cilju očuvanja svoje nezavisnosti, te prehrane, već i radi širenja svoje pomorske trgovine po Mediteranu što je bilo od bitne važnosti za napredak i prosperitet Dubrovnika i njegove Republike.

¹ A. de Vittorio, Gli Austriaci e il Regno di Napoli 1707—1734, Biblioteca di studi meridionali 2, Napoli 1973.; J. Luetić, Nekoliko vijesti o dubrovačkim brodovima zadnjih decenija 17. st., Dubrovačko pomorstvo, Dubrovnik 1952. g.; R. Samardžić, Veliki vek Dubrovnika, Beograd 1962.; J. Tadić, O pomorstvu Dubrovnika u XVI i XVII veku, Dubrovačko pomorstvo, Dubrovnik 1952.

² Prepiska, 17. st., 1717/4—5 (Pisma konzula iz Brindisi 1668. i Otranta od 1640—1696. te pisma iz Manfredonije od 1632—1698. g.); Isto, 18. st., 90.3129 (Dopisivanje konzula iz Brindisi od 1702—1784) — Historijski arhiv u Dubrovniku, kao i sve ostale arhivske bilješke za ovu radnju.

³ Prepiska, 19. st., 597/4 (Dopisivanje konzula iz Barlete od 1800 do 1806.); Isto, 18. st., 160.3199 (Pismo konzula i dopisnika iz Apulije od 1700—1799.); I. Mitić, O pomorsko-trgovačkim vezama Dubrovnika i Apulije, Pomorski zbornik 13, Rijeka 1975. g.

⁴ Lett. di Ponente, 79, str. 76, 118 (Od sredine 18. st. spominju se brodovi koji održavaju redovnu poštansku vezu s Barlettom.); Ž. Muljačić, Pomorske i kopno-pomorske poštanske veze starog Dubrovnika, »Naše more« 5/6, Dubrovnik 1962.; J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u 18. st., Građa

za pom. povijest Dubrovnika II, Pom. muzej JAZU, Dubrovnik 1959.

⁵ Prepiska, 18. st., 30.1739 (Pisma dopisnika iz Messine od 1618—1687. g.); Fed. et attes., 1, str. 133 (Patent o imenovanju konzula u Messini 1687. g.); Prepiska, 18. st., 47.3086, str. 164 (Jurisdikciono područje dub. konzulata u Messini i Palermu.); I. Mitić, Prilog proučavanju odnosa Dubrovnika i Sicilije od druge polovine XIV do početka XIX st., Anali 18, Zavod za pov. znanosti IC., JAZU., Dubrovnik 1980).

⁶ Prepiska, 17. st., 19.1692/93 (Dopisivanja iz Napulja 1678. do 1699. g.); Cons. rog., 142, str. 146 (Imenovanje konzula M. Barabića u Napulj 1710. g.); Z. Šundrica, Promet trgovačke robe i brodova pokraj 18. st. na području Dubrovačke Republike, Arhivski vijesnik, 11—12, Zagreb 1968/69.

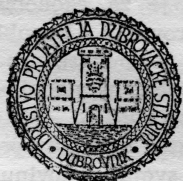
⁷ Cons. rog., 156, str. 167 (Senat imenuje 1734. g. agenta u Napulju); Isto, 174, str. 59 (Imenovanje 1762. g. novog dub. agenta); Isto, 191, str. 156 (1783. g. imenovanje agenta u Napulju); Prepiska, 18. st. 42.3037 (Dopisi agenta iz Napulja od 1734. do 1744. g.); Isto, 18. st., 49.3088 (Dopisivanje agenta iz Napulja); V. Ivančević, Dubrovački novčani polozi u inozemstvu pred pad Republike, Anali 13/14, Zavod za pov. znanosti IC., JAZU., Dubrovnik 1976.

⁸ Miscellanea, 18. st., Varia (Podaci o konzulima i agentima u Dubrovačkoj Republici); Prepiska, 18. st., 25.2912 (Dopisivanje sa agentima Napulja u Dubrovniku od 1749 — 1798. g.); Emilio Re, Il consolato del Regno delle due Sicilie in Ragusa, Rešetarov zbornik iz dub. prošlosti, Dubrovnik 1931. g.; I. Mitić, Predstavnički stranih država u Dubrovniku za vrijeme Republike, Pomorski zbornik 4, Zagreb 1966. g.

⁹ Prepiska, 17. st., 19.1692/93/94/98 (Pisma raznih dopisnika u vezi darivanja ptica za lov napuljskim vladarima.); Lett. di Ponente, 125, str. 74—122 (Troškovi za nabavu ptica za lov 1790. g.); I. Mitić, Ptice za lov kao poklon Dubrovačke Republike vladaru Napulja, Anali 14/15, Zavoda za pov. znanosti IC., JAZU., Dubrovnik 1978.

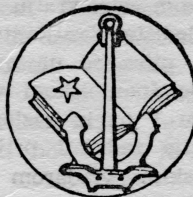
¹⁰ Prepiska, 17. st., 2025 (Dopisivanje u vezi upućivanja 1678. g. »gubernera oružja« u Dubrovnik); Isto, 19. st., 2913 (Dopisivanje »gubernera oružja« u Dubrovniku od 1749 do 1798. g.); I. Mitić, Nadzornik oružanih snaga i guverner oružja XVII — XIX stoljeća u Dubrovačkoj Republici, Anali XI/XII, Hist. instituta JAZU., Dubrovnik 1971.

¹¹ Cons. rog., 185, str. 21 (Zaključak Senata iz 1775. g. o potrebi ukidanja »gubernera oružja« u Dubrovniku); Prepiska, 18. st., 3013 (O neslaganju dubrovačkih vlasti sa napuljskim oficirom u Dubrovniku); Lett. di Ponente, 114, str. 37 (Pisma upućena vladi u Madridu 1782. g.); B. Krizman, Diplomati i konzuli u starom Dubrovniku, Zagreb 1957. g. (Autor spominje ceremonijal prilikom primanja stranih predstavnika u Dubrovniku.)

DRUŠTVO PRIJATELJA DUBROVAČKE STARINE

OKUPLJA SVE LJUBITELJE DUBROVAČKE
BAŠTINE DA AKTIVNO SUDJELUJU U OČU-
VANJU KULTURNO-POVIJESNOG NASLJEĐA,
POSEBNO URBANISTIČKO-FORTIFIKACIJ-
SKOG SKLOPA DUBROVAČKE REPUBLIKE,
NAJZNAČAJNIJEG OSTVARENJA DUBRO-
VAČKOG GRADITELJSTVA KOJE JE USLO
U POPIS SVJETSKIH VREDNOTA

Društvo
za proučavanje
i unapređenje
pomorstva
Jugoslavije
u Dubrovniku

POZIVA POMORCE I OSTALE SURAD-
NIKE DA UPUĆUJU SVOJE PRILOGE
ČASOPISU »NAŠE MORE« I TIME ŠIRE
POMORSKU MISAO I UNAPREĐUJU
NAŠE POMORSTVO